

Otázka a tázání / Tázání a otázka

Tázání je něco jiného než kladení „otázek“. Otázka je totiž už něco objektivovaného, předmětného, co je možno znovu vyslovovat, tj. opakovat po někom, kdo se tázal, aniž bychom dostatečně rozuměli, nač se tázal, po čem dychtil, co vlastně potřeboval odpovědět. Proto je také pravdivé to, co se už odedávna říká, že totiž každá otázka zároveň vždy něco tvrdí. To jistě platí do jisté míry i o tázání, ale rozdíl je ten, že ono „tvrzení“, vlastně nelze rozpoznat v pouhém tázání, které ještě nedospělo k formulaci otázky (lépe snad ke zformování, utvoření otázky, neboť nám tu nejde o slovní vyjádření, nýbrž o jasné pomyšlení, jasné mínění, intencionální zaměřenost). Nám však jde o něco jiného: také tázání je intencionální myšlenkový výkon. I když takový výkon předpokládá jazykovou strukturovanost myšlení (a tím na jedné straně dosahuje jistých výhod a předností, zatímco na druhé straně může být negativně ovlivněno právě tím, čím jazyk jakoby předřikává a jistým způsobem nesprávnými směry navádí naše další myšlení, protože podržuje mnohé ve své jakoby „paměti“ nejen z jazykových, ale také myšlenkových přístupů a zvyků starých, leckdy už zastaralých), rozhodně také pro tázání platí, že k něčemu směřuje. A právě proto, že jde o tázání, směřuje vlastně k něčemu, co nezná, co neví, co si nejen uvědomuje jako nedostatek svůj, ale především jako nějaký „úkol“, závazek povinnost se k tomu nějak dostat, poznat to, vyznat se v tom, dát to do rozumných souvislostí s tím, co až dosud víme nebo o čem jsme přesvědčeni, že to víme, eventuelně o čem víme, že to je zatím pouze naše domněnka, ale my se chceme ujistit, zda správná nebo nesprávná, atd. Bylo by hrubou chybou, kdybychom takové tázání chápali paušálně jako intencionální akt, směřující k něčemu „danému“, jen nám neznámému. V takovém případě bychom totiž jednoznačně předem a předsudečně rozhodli, aniž bychom k tomu měli náležité zdůvodnění, že to, nač se dotazujeme, je „předmětná skutečnost“. Ale bohaté zkušenost svědčí o tom, že se filosofové odedávna snažili myšlenkově uchopit také skutečnosti, které – jak dnes rozpoznáváme – jako něco předmětného, objektivního pochopit nelze, protože to předem zkresluje, oč jde, neboť jde o skutečnosti jiného typu. A právě ta tradice je plná podobných mylných předsudků, které vedly také k mylným závěrům a k jakési mystifikaci právě toho pro lidský život nejdůležitějšího. Jedna z důležitých okolností, na které nesmíme zapomínat, je ovšem ještě jinde: to, co hledáme, po čem se dotazujeme, nejsou jen „věci“ ještě neznámé, ale již existující, dané, ale také a především to naše rozpoznání, nové pochopení, které „tu“ ještě nebylo a které, až ho dosáhneme, možná dost výrazně a někdy dokonce hluboce promění naše dosavadní znalosti a vědomosti, možná celý pohled na skutečnost neb o aspoň na některé její stránky nebo i oblasti.

(Písek, 070318-2.)